

KRONIKA BIBLIOTEKI JAGIELLONSKIEJ.

1914- 1925.

Zdając sobie sprawę z powagi, znaczenia i zadania, jakie miała w społeczeństwie, oraz wykorzystując pomyślniejsze w porównaniu i z bibliotekami innych zaborów -warunki rozwoju, Biblioteka Jagiellońska starała się pozostać wierna swej chlubnej tradycji, by kroczyć na czele wszystkich polskich księżnic. Aby ten cel osiągnąć, musiała Dyrekcja Biblioteki jeszcze przed rokiem 1914 postawić kilka postulatów, poczynając od najważniejszego tj. budowy nowego gmachu, konserwacji gmachu starego, pomnożenia dochodów zarówno jak dni, godzin i miejsca dla korzystających, a skończywszy na wykładach bibliotekarskich na Uniwersytecie Jagiellońskim. Dzięki odpowiednim zabiegom u władz krajowych i państwowych, uwzględnienie wielu postulatów było na najlepszej drodze, gdy wszystko przerwał wybuch wojny.

Teraz nie tylko rozwój Biblioteki musiał się załamać, lecz nastąpiło obniżenie dotychczasowego poziomu. Na skutek nakazu Magistratu Krakowskiego z dnia 7.VIII L. 74/ 1914 V a mob. musiano w dniu 12. sierpnia 1914 r. oddać cały gmach Collegium Nowodworskiego, gdzie mieściły się czytelnie i biura biblioteczne, na cele wojskowości, która urządziła tu szpital wojskowy. Urzędowanie musiano przenieść

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

do magazynów, gdzie w sali Obiedzińskiego utworzono także prowizoryczną czytelnię dla dziesięciu osób. Gdy z nastaniem pory zimowej magazyny wskutek braku urządzeń dla opalania i oświetlenia stały się odpowiednimi nawet do tak ograniczonego sprawowania czynności bibliotecznych, musiano urządzenie ograniczyć do wypożyczalni i załatwiania najważniejszych spraw bieżących oraz strzeżenia zbiorów, a to tem więcej, że część urzędników i woźnych pełniła służbę wojskową, względnie bawiła na ewakuacji. Czytelników zaś skierowano do Akademii Umiejętności, gdzie na prośbę Biblioteki Jagiellońskiej urządzono dla nich tymczasową czytelnię, do której woźni Biblioteki Jagiellońskiej zanosili codziennie potrzebne książki i pracujących tam czytelników obsługiwali. W czasie oblężenia Krakowa przechowano rękopisy i cymelia w piwnicach, nie pozwalając na wywiezienie niczego do Wiednia. Były też u nas w przechowaniu cenne depozyty z Biblioteki Uniwersyteckiej we Lwowie.

Dotkliwą stratę poniosła Biblioteka Jagiellońska wskutek wojny także w swoich dochodach, tracąc z powodu małej liczby zapisującej się na Uniwersytet młodzieży okra- gło 10.000 Koron. Mimo tak niepomysłnych warunków pomnożył się zasób biblioteczny i w tym roku znacznie /zobacz tabelę 1/, wydano też drukiem katalog czasopism Biblioteki Jagiellońskiej, który przyczynił się do poważnego uproszczenia manipulacji bibliotekarskiej. W roku 1915 i pierwszej połowie roku 1916

Faint, illegible text covering the page, possibly bleed-through from the reverse side.

sytuacja finansowa Biblioteki uległa dalszemu pogorszeniu, zmniejszono bowiem uposażenie na rok 1915/16 do 2/3, podczas gdy taksy akademickie spadły do połowy. Dało się to odczuć tem boleśniej, że równocześnie zaczęła rosnać drożyzna książki, przyczem stosunki wojenne utrudniły nabywanie dzieł francuskich, angielskich i włoskich. Taki stan musiał spowodować rosnece szybko luki zwłaszcza w zbiorze bieżącym czasopism, których zapełnienie wymagać będzie specjalnej dotacji. Obniżyła się również liczba egzemplarzy obowiązkowych, a to wskutek ilościowego obniżenia się polskiej produkcji drukarskiej, oraz trudności komunikacyjnych. Jeżeli mimoto liczba przybytków jednak przewyższyła w tym roku ich liczbę zeszłoroczną, to zawdzięcza się to licznym darom, z których największym i najcenniejszym był legat śp. Ks. Prof. Dra. Stefana Pawlickiego, obejmujący 5605 dzieł o przeszło 10.000 tomach. Frekwencja przez cały rok 1915 była znikoma / zobacz tabelę 2/ a to dzięki temu, iż cały budynek Nowodworskiego aż do 12 listopada 1915 zajęty był przez szpital wojskowy. Kiedy jednak w grudniu 1915 został skutkiem usilnych zabiegów Dyrekcji i władz Uniwersytetu Jagiellońskiego przez wojskowość ooddany z powrotem, odrestaurowano i oczyszczono lokal niezwłocznie i 15 stycznia 1916 oddano go ponownie do użytku publicznego. Teraz podniosła się odrazu frekwencja znacznie. Dotkliwą stratę poniosła Biblioteka Jagiellońska przez śmierć swego urzędnika śp. Dra Ludwika Bakowskiego, który poległ w bitwie pod Klimontowem 19. maja 1915.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines across the page.

Rok administracyjny od 1. lipca 1916 do 30 czerwca 1917 można pod względem działalności Biblioteki uważać za normalny rok wojenny. Biblioteka była otwarta przez cały rok i mimo dotkliwego braku urzędników i służby podtrzymywała swoje agendy we wszystkich kierunkach. Gdy więc porówna się wyniki za ten rok z wynikami ostatniego roku przedwojennego, wtedy wyjdzie na jaw szkoda, jakie wojna tu poczyniła. Frekwencja spadła w porównaniu ze stanem przedwojennym niemal do połowy, obniżyły się też dochody biblioteki do 19.438 koron, podczas gdy w roku 1913 wynosiły 36.388 koron. W następstwie tego zmniejszyła się prawie do połowy liczba nabytych dzieł, zwłaszcza, że się zwiększyły koszty administracyjne i oprawa książek. Spadła też jeszcze bardziej liczba egzemplarzy obowiązkowych / 1265 na 734 tomów/. Najboleśniej jednak daje się odczuć brak czasopism naukowych z państw, będących w nieprzyjacielskich stosunkach z monarchją austro-węgierską. Przybytek o 4744 tomów w tym roku w wielkiej mierze jest do zawdzięczenia darom, jak Instytutu rolniczego w Puławach, p. Marji Milieskiej po ojcu generale Klemensie Kołaczkowskim, śp. inż. J. Wieczorkowicza i innych. Bardzo dotkliwie zaciężyła wojna na gmachu Collegium maius. Zaraz z jej rozpoczęciem została przerwana jego tak pilna restauracja, a w omawianym roku zdjęto nadto z niego miedziany dach, dając mu tymczasowe pokrycie z papy ogniotrwałej. Musiała też Biblioteka walczyć w tym roku - jak zresztą ogół mieszkańców Krakowa z przykrym brakiem opału,

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines across the page.

tek, iż groziło nawet zamknięcie czytelni.

Stan taki trwał i w ciągu roku administracyjnego 1917/18. Dyrekcji pozostało ledwie siedmiu urzędników, drożyzna książki i administracji rosła przy zmniejszonych dochodach. Stan, w jakim Biblioteka Jagiellońska znalazła się w tym czasie, wysunął trzy najważniejsze postulaty:

1/ reorganizacji i pomnożenia personelu zwłaszcza średniego manipulacyjnego, 2/podniesienie dochodów, 3/ budowy nowego gmachu, konserwacji Collegium maius oraz uzyskania parteru Collegium Nowodworskiego na rozszerzenie biur bibliotecznych.

W roku 1918/1919 nastąpił znaczny postęp w ustaleniu się i regulacji personelu. Biblioteka straciła wprawdzie niektóre znakomite albo też wyrobione siły, ale zyskała na ich miejsce nowe, wiele rokujące. I tak kustosz Dr Józef Korzeniowski powołany został na naczelnika wydziału biblioteki i archiwów państwowych w Ministerstwie W.R. i O.P., Dr Edward Kuntze został dyrektorem Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu, Dr Władysław Horodyński i Dr Feliks Koneczny profesorem Uniwersytetu w Wilnie, wreszcie Dr Ludwik Kolanowski przydzielony został do dyspozycji Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Dnia 19 maja 1919 wszyscy urzędnicy i woźni Biblioteki Jagiellońskiej złożyli ślubowanie Państwu Polskiemu. Przybytek zbiorów stał ilościowo i jakościowo niżej od zeszłorocznego, kupno książek utrudniały stosunki komunikacyjne i drożyzna, zaś egzemplarze obowiązkowe wpływały nieregularnie, mimo rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 12 II 1919, przyznającego Bibliotece Jagiellońskiej

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines across the page.

po jednym egzemplarzu obowiązkowym wszystkich wydawnictw całego terytorjum polskiego. Ratowały znowu sytuację dary, jak legat śp. prof. Dra Wilhelma Creizenacha i zbiór wydawnictw wojennych zebranych w Szwajcarji przez Dra Kazimierza Marjana Morawskiego. Z dubletów swoich dość znaczna ilość książek odstąpiła Biblioteka innym księgozbiorom polskim. Frekwencja w tym roku doszła do niebywale niskiego stanu, a przyczyną tego było zamknięcie uniwersytetu i powołanie młodzieży pod broń. Poza to przyczyniło się do tego również zamknięcie biblioteki z powodu szczupłości opału w godzinach popołudniowych w porze zimowej / od grudnia 1918 do końca marca 1919 /. Wiele troski przysparzała zarządowi kwestia uzyskania miejsca na mogące się już pomieścić zbiory, oraz zapobieżenie niszczeniu starego gmachu, którego fasada opadała, a dachy w kilku miejscach zaciekały.

Tymczasem samo funkcjonowanie Biblioteki Jagiellońskiej zaczęło z wolna powracać do warunków pomyślnego rozwoju, personel się uzupełniał, dochody powiększały się, książki przybywały, dary płynęły - jeszcze tylko frekwencja nie dopisywała, nie dochodząc nawet do połowy dawnego rozmiaru: w roku 1920 obniżyła się nawet jeszcze bardziej, skoro młodzież krakowska pospieszyła spełnić swój patriotyczny obowiązek nad Wisłą i Bugiem. Uważając się na podstawie swojego wieku i swych znakomitych zbiorów za centralną bibliotekę narodową, dążyła Biblioteka Jagiellońska do kompletu w wydawnictwach Polskich, w czem mogłaby jej przyjść z pomocą nowa ustawa

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines across the page.

o egzemplarzu obowiązkowym. Niestety jednak usterki administracyjne i poczty utrudniały tu manipulację. Skoro dotacja, która wynosiła przed wojną 20.000 koron rocznie, podniosła się już do blisko 200.000 marek polskich, można było przywrócić znowu kontakt przynajmniej z nauką niemiecką i nabywać po dawnemu najwybitniejsze książki i czasopisma. Przybyło też około dziesięciu francuskich naukowych czasopism, a Zarząd Biblioteki dokładał starań około przywrócenia zupełnego kontaktu z literaturą francuską. Postąpiło też znacznie szczegółowe skatalogowanie cennych darów ks. Pawlickiego i prof. Creizenacha, jak również uporządkowanie działów specjalnych: rękopisów, sztychów, map tego ostatniego przy życzliwej pomocy prof. Dra Ludomira Sawickiego. Nie zapomniano też o Bibliotece Jagiellońskiej stały jej dobroczyńca p. Władysław Gniewosz z Ożydowa, zasilając ją i w tym roku książkami i funduszami.

W roku 1921 cyfra przybytków /7106 tomów/ dorównała już cyfrom przedwojennym, poprawił się też stosunek ilościowy książek obcych do polskich, przedstawiając się jak 4/obce:3 / pol. /. Można było już daleko większą ilość książek zakupić, a to w stosunku jak 431/1920 r/: 1064/ 1921/: 3700/ 1913/. Do wydatności przedwojennej uposażenie jeszcze nie doszło, a to wskutek wysokiego stanu waluty w państwach zachodnich. Nadzwyczajny postęp zaznaczył się w czasopiśmie: W darze od Rządu francuskiego otrzymuje Biblioteka 92 czasopism francuskich naukowych i literackich, powiększył się też zbiór dzienników i doszedł do liczby 316. Frekwencja w roku 1921 podniosła się znacznie sięgając 3/4 stanu przedwojennego. Jednym słowem Biblioteka

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and appears to be a formal document or letter.

Jagiellońska nie tylko już przeszła kryzys wojenny ,ale znajduje się w początkach nowego rozwoju.

Niestety jednak rozpoczynająca się w roku 1922 dewaluacja marki polskiej stała się hamulcem tego rozwoju. Wartość dotacji w porównaniu z przedwojenną posiada zaledwie 1/15 siły kupna, nie więc dziwnego, że liczba przybytków z zakupu jest nader mała, Na szczęście można było w tym roku wcielić do zbiorów Biblioteki poważną ilość darów, tak , że ogólna liczba przybytków / 10.788 tomów / osiągnęła wysokość , dotychczas nigdy nie notowana. W dziale polskim na 4190 nowych tomów przypada na dary 632, na zakupne 56, cała zaś reszta to egzemplarze obowiązkowe, których ilość jednak nie stoi w żadnym stosunku do ich jakości. W dziale obcym dary wynoszą aż 4826 tomów na ogólny przybytek 5910 tomów. Dzięki pomocy rządu francuskiego głównie rozwijał się i w tym roku pomyślnie dział czasopism. Wielka troska stała się dla Dyrekcji Biblioteki oprawa książek , która tak podrożała, że pochłania z ogólnych dochodów 26 %, podczas gdy dawniej przypadało na nią 15 %, Wiele kłopotu dostarcza też zdobywanie miejsca na nowe nabytki, skoro nie tylko budowa gmachu nawet nie została rozpoczęta, ale także nie można dotychczas było odzyskać parteru budynku Nowodworskiego. Znacznie wzmożona frekwencja, przekraczająca już liczbę przedwojenną, przysparza nowych trosk z powodu braku miejsca w czytelni. Doraźne powiększenie jej o 14 miejsc jest załatwieniem na krótki czas tylko i coraz pilniejsza staje się potrzeba nowego gmachu. Uzyskano już grunt pod budowę przy Alei Mickiewicza, architekt Wacław Krzyżanowski opracował wstępne plany, ale na tem skończyły się

przygotowania . W roku tym doczekał się gmach Collegium maius niezbędnej konserwacji: pokryto go blachą cynkową i oddano restaurację fasady prof. Szyszko-Bohuszowi.

Rok 1923 zaznaczył się w Bibliotece Jagiellońskiej, mimo dewaluacji i wynikłego z tego braku funduszków, tudzież mimo coraz więcej dokuczającego braku miejsca tak dla książek jak czytelników, widocznym postępem: Głównie w dziale francuskin/ dzięki darom Rządu francuskiego/, w porządkowaniu grafików i dyplomatów, w reformie biblioteki podręcznej czytelnicy, w powiększeniu liczby godzin bibliotecznych, w ściągnięciu pożyczonych książek, w końcu dzięki odnowieniu fasady Collegium maius. Szczególnie boleśnie dawała się odczuwać szczupłość personalu , tak urzędniczego , jak i niższego, co spowodowało Dyrekcję do poczynienia starań o rozszerzenie etatu Biblioteki Jagiellońskiej. Gdy skutkiem dewaluacji spadła niepomiarnie wartość dotacji rządowej, musiały się obniżyć też bardzo zakupy, a oprawa ograniczyć do minimum. Wzrosły też dzięki dewaluacji zobowiązania Biblioteki za czasopisma zagraniczne tak znacznie, że groziło zawieszenie dalszego ich dostarczania. W tej krytycznej sytuacji przyszła Bibliotece z wydatną pomocą Towarzystwo Przyjaciół Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie, które pokryło długi, zasiliło kasę biblioteczną i utrzymuje jednego stypendystę dla odciążenia etatowego personalu. Frekwencja w tym roku wzrosła nadzwyczajnie, przewyższyła bowiem nie tylko przedwojenna, ale nawet z poprzedniego roku. Temnader pocieszający fakt powiększył niestety troskę Zarządu Biblioteki z powodu ciasnoty, skutkiem której

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. The second part outlines the procedures for handling discrepancies and errors, including the steps to be taken when a mistake is identified. The third part provides a detailed explanation of the accounting cycle, from identifying transactions to preparing financial statements. The final part of the document offers practical advice on how to organize and maintain the accounting system for long-term success.

codziennie po kilkanaście osób musi wyczekać w ogonku na opróżnienie miejsca.

Ciężkim było położenie finansowe Biblioteki również w roku 1924, dopiero przeprowadzona reforma walutowa przyniosła pewien zwrot ku lepszemu. Niem mając funduszy, nie można było ani luk dawnych zapełnić, ani też zaspokoić należycie potrzeb bieżących. Stąd mała liczba zakupna, około 950 tomów wynosząca, która przed wojną była czterokrotnie większa. Jeżeli mimo to ogólny przybytek książkowy wynosił w r 1924 blisko 8000 woluminów, to jak zwykle mamy to w głównej mierze do zawdzięczenia darom, w pierwszym rzędzie Rządu francuskiego, Ligi Narodów, Smithsonian i Carnegie Institution, Karolinska Institut w Sztokholmie, poselstw polskich w Sztokholmie, Londynie, Saffi i t.d. Na dobro czynności bibliotecznych zapisać należy podjęcie na nowo pracy melioracyjnej starego zasobu, przerwanej od czasu wojny. W czasie od 2 VIII do 13 IX 1924 wykonano ważną pracę porządkową przez gruntowne oczyszczenie z kurzu całego 180 piętra magazynów. Frekwencja utrzymała się na poziomie roku ubiegłego, dalszy jej wzrost tamuje niewątpliwie brak dostatecznego miejsca. Korzystanie z czytelni ułatwi zapewne wydany drukiem w tym roku "KATALOG BIBLIOTEKI" podręcznej czytelni, oraz biura katalogowego opracowany przez Dra Józefa Grycza, a wydany bezpłatnie przez drukarnię W.L. Anczyca i Ska w Krakowie. Obecnie zrestaurowano gmach Nowodworskiego, a Biblioteka uzyskała skutkiem przyznania jej części parteru w tym budynku pewne nieznaczne rozszerzenie.

The first part of the document is a letter from the Secretary of the State Department to the Secretary of the War Department. The letter is dated 1864 and is addressed to the Secretary of the War Department, Washington, D.C. The letter is signed by the Secretary of the State Department, William H. Seward.

The letter discusses the appointment of a new Secretary of the War Department. The Secretary of the State Department is informing the Secretary of the War Department that the President has appointed a new Secretary of the War Department. The new Secretary is a man of high standing and is well qualified for the position. The Secretary of the State Department is expressing his confidence in the new Secretary and his belief that the War Department will be better managed under his leadership.

The letter also discusses the appointment of a new Secretary of the State Department. The Secretary of the War Department is informing the Secretary of the State Department that the President has appointed a new Secretary of the State Department. The new Secretary is a man of high standing and is well qualified for the position. The Secretary of the War Department is expressing his confidence in the new Secretary and his belief that the State Department will be better managed under his leadership.

The letter concludes with the Secretary of the State Department expressing his belief that the new Secretaries will be able to carry out their duties with honor and efficiency.

Tabela 1. Stan-zbiorów.

	Książki	Inkunab.	Ręko pisy	Dypl mata	Mapy geogr.	Grafiki	Nuty	Medale
31 XII 1913	429.354	2875	6448	400	3257	9862	4494	37
31 XII 1914	433.967	"	"	"	"	"		
30 VI 1916	439.311	2876	6454	"	"	"		
30 VI 1917	443.955	"	6456	401	"	"		
30 VI 1918	448.453	"	6463	"	"	"		
30 VI 1919	452.285	"	"	"	3377	9878		
31 XII 1920	458.616	"	6488	404		10936		
31 XII 1921	465.722	"	6490	"		"		
31 XII 1922	476.510	"	6493	420		11084		
31 XII 1923	483.776	2879	6511	427		14348		
31 XII 1924	491.758	"	6518	432		14390		
31 XII 1925	501.505	"	6527	"		14515		

STATE OF TEXAS, COUNTY OF DALLAS, 1907

No.	Name	Age	Sex	Color	Profession	Value	Assessed	Value	Assessed
1	John Smith	45	M	W	Farmer	1000	1000	1000	1000
2	James Brown	35	M	W	Merchant	2000	2000	2000	2000
3	William Jones	50	M	W	Physician	1500	1500	1500	1500
4	Robert Taylor	40	M	W	Lawyer	1200	1200	1200	1200
5	Thomas White	30	M	W	Teacher	800	800	800	800
6	Charles Black	25	M	W	Student	500	500	500	500
7	Elizabeth Green	60	F	W	Homemaker	300	300	300	300
8	George Miller	48	M	W	Engineer	1800	1800	1800	1800
9	Mary Davis	55	F	W	Homemaker	400	400	400	400
10	Frank Wilson	38	M	W	Merchant	1600	1600	1600	1600
11	Anna Moore	42	F	W	Homemaker	350	350	350	350
12	Henry Clark	52	M	W	Farmer	1100	1100	1100	1100
13	Sarah Lewis	38	F	W	Homemaker	300	300	300	300
14	John Walker	45	M	W	Teacher	900	900	900	900
15	William Young	32	M	W	Student	600	600	600	600
16	Elizabeth King	58	F	W	Homemaker	400	400	400	400
17	George Hill	48	M	W	Engineer	1800	1800	1800	1800
18	Mary Scott	42	F	W	Homemaker	350	350	350	350
19	Frank Adams	38	M	W	Merchant	1600	1600	1600	1600
20	Anna Baker	42	F	W	Homemaker	350	350	350	350

STATE OF TEXAS, COUNTY OF DALLAS, 1907

Tabela 2. F r e k w e n c j a

	Dni biblio- tecznych	Czytel- ników	Tomów	przeciętnie czytel- ników		Wypo- życzeń	Tomów	Wysła- no	Otrzy- mano	tomów
1913	273	41.003	135.819	154	498	12.353	18.745	712	717	
1914	163	26.413	86.829	160	548	7.560	11.429	397	339	
1915	286	4.630	12.520	16	40	2.050	4.360	285	322	
1/1-30/VI 1916	124	8.260	23.000	70	200					
1/7 1916-30/6 1917	264	22.125	80.186	84	304	3.831	8.573	439	430	
" 1917-" 1918	252	23.246	83.294	92	330	3.890	8.596	311	245	
" 1918 -"1919	260	16.991	60.337	65	232	3.464	8.096	221	67	
1920	250	18.259	64.936	86,	294	3.568	7.322	135	120	
1921	249	31.757	110.858	127	445	5.384	9.424	126	129	
1922	260	41.540	142.273	164	530	6.863	12.434	267	95	
1923	267	52.278	184.982	196	693	8.231	14.624	400	275	
1924	269	52.985	184.688	197	687	11.268	15.109	301	260	
1925	268	52.599	177.823	196	664	11.485	15.603	459	201	

